

Касація. роман

Представляємо українським читачам роман одного з найпопулярніших сучасних польських письменників Ремігіуша Мруза. Як пишуть у пол-неті, його книги читають навіть ті, хто не читає більше нічого. А «Касація», з якої починається це знайомство, — перший твір дуже успішної серії, що має свій фан-клуб, де давно культивуються ідеальні образи талановитої криміналістки Йоанни Хилки та її учня й підопічного, котрому волею випадку дісталось прізвисько Зордон. Насправді ж його звати Кордіаном; він лише починає свою правничу кар'єру, і от, разом зі своєю менторкою, опиняється у вирі незвичайних і моторошних подій, з яких мусить принаймні вибратися живим, аби розгадати цілу низку загадок юридичного, криміналістичного і загальнолюдського характеру. Читачів очікують повні напруги сцени й епізоди. А якщо когось цікавлять подробиці буденного життя, він має можливість опинитися в сучасній Варшаві й побачити польську столицю такою, якою її бачать самі мешканці.

КАСАЦІЯ

РЕМІГІУШ МРУЗ

Ремігіуш Мруз

Касація

Мруз Р.
Касація : роман / Р. Мруз; перекл. з польськ. Н. Михаловська. — Тернопіль : Видавництво Богдан, 2023. — 392 с.

ISBN 978-966-10-8631-8

© Remigiusz Mróz, 2015

© Н.М. Михаловська, переклад, 2022

© Видавництво Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2023

Представляємо українському читачеві твір одного з найпопулярніших сучасних польських письменників Ремігіуша Мруза. Як пишуть у пол-неті, його твори читають навіть ті, хто не читає більше нічого. А «Касація», з якої починається це знайомство, — перший твір дуже успішної серії, в якій є свій фан-клуб, що давно вже створив ідеальні образи незвичайної криміналістки Йоанни Хилки та її учня й підопічного, якому волею випадку дісталася кличка Зордон.

Насправді ж його звати Кордіаном, він лише починає свою правничу кар'єру, і от, разом зі своєю менторкою, опиняється у вирі загадкових і моторошних подій, з яких мусить принаймні вибратися живим. А також розв'язати цілу низку загадок юридичного, криміналістичного і загальнолюдського характеру.

Читач цієї серії може розраховувати на сцени й епізоди, повні напруги. А ті, кого цікавлять також подробиці повсякденного життя, опиняться у сучасній Варшаві, побачивши польську столицю такою, якою бачать її самі мешканці міста.

Remigiusz Mróz
KASACJA

Copyright © Remigiusz Mróz, 2015

Друкується з дозволу
Madeleine Milburn Ltd.

З польської переклала Наталія Михаловська

Legum servi sumus
ut liberi esse possimus.¹

Цицерон

Батькам, цю, всі попередні й усі подальші

Пролог

Йоанна Хилка увійшла до кімнати побачень і сіла навпроти свого клієнта. Якусь мить дивилася на нього мовчки, міркуючи про кару, що йому загрожувала.

Довічне ув'язнення з можливістю умовного звільнення через двадцять п'ять літ.

Це звучало недобре. Щиро кажучи, діагноз невиліковної хвороби був би кращим. Година в тюремній камері — це вже чимало, але все життя? Якби у польському правопорядку досі функціонувала інституція смертної кари, цей чолов'яга стояв би вже під шибеницею. І, либонь, був би за це вдячним.

Хилка пильно до нього придивлялася, намагаючись оцінити, з ким має справу. Перші зустрічі завжди складні — звинувачені через своє становище не довіряють правникам, принаймні доти, доки не зблисне іскра надії, що захисник справді зробить усе можливе, аби витягти їх з болота, куди вони втрапили.

Заходячи до кімнати побачень, Йоанна була готова до найгіршого.

Та все ж не здогадувалася, що буде настільки погано. Вона вже захищала соціо-, психо- та інших-патів, але ніколи досі їй не траплявся жоден, котрий справляв би таке тривожне враження.

— Як бачу, ти геть не безневинне дитя, — мовила вона, переглядаючи розкладені на столі документи.

Проти нього висунуте звинувачення за сто сорок восьмою статтею, другий параграф — убивство з особливою жорстокістю. І якщо Хилка могла б колись погодитися з буквальним звучанням припису, то саме у цьому випадку.

Хоча, може, адекватнішим був би запис «з особливою жорстокістю і винятковим негідництвом».

Замість відповідати, винуватець дивився на металеву поверхню столика.

Тільки через хвилину повільно здійняв погляд. Коли зазирнув Йоанні в очі, їй здалося, що на неї споглядає зло у чистій подобі.

Був винний, як оцет. Без двох слів.

— Чого ти хочеш досягти? — спитала вона, відсуваючи папери.

Дальша тиша.

— Здогадуюся, що не встановлення невинуватості чи зменшення кари, бо тоді ти хоч трохи постарався б.

Він і далі не відповідав.

— Ти взагалі мене чуєш?

— Чую.

Щось у його голосі викликало тривогу. Хилка почувалася так, наче хтось дряпав їй по душі зазубреними нігтями.

А все-таки вона раділа, що чоловік нарешті озвався.

— Знаєш, скільки коштує година моєї праці?

— Не сумніваюся, що більше, ніж вартує.

Лише тепер він на довше зупинився поглядом на її обличчі.

Йоанна відчула, як її обливає гаряча хвиля.

— Але тобі це байдуже, — зауважила вона. — Усі рахунки оплачує таточко, правда?

Він не відповів.

Його батько офіційно був шанованим бізнесменом і невблаганним гравцем на господарській арені. Натомість у приватному житті — пиячиною, який не знав, коли зупинитися. Лише завдяки Хилці досі не втрапив під суд за низку сексуальних розваг із дівчатами, які перетинали російсько-польський кордон у мазурських лісах.

— Либонь, пишається тобою, — додала вона.

— Неодмінно.

— Батько зрікся тебе на очах камер щонайменше п'яти телеканалів. А все-таки оплачує твій захист. Чому ми гаємо час? Ти хочеш таким чином дати йому щигля по носі? Слабо, чоловіче... слабо.

Їй відповіла тиша. Юристка усвідомила, що такими дешевими прийомами не змусить його говорити.

Іншими, зрештою, теж ні. Виродок, який убив молоду дівчину та її хлопця, а потім десять днів просидів у приміщенні з трупами, був

відпорним на маніпуляції.

Не в тому річ, що в нього сильна психіка. Він жив у власному світі, де конвенційні методи не діяли.

— Добре, закінчимо цю херню, — врешті-решт запропонувала Йоанна.

— Вона одностороння.

Йоанна проковтнула слину.

— Чого ти від мене очікуєш? — спитала вона, переплітаючи пальці на столі. Трохи висунула голову в його бік, аби показати, що не має жодних побоювань. — Як ти знаєш, я тут, щоб виконати певну роботу. І тільки від тебе залежить, якою дорогою ми підемо.

— Виконай роботу під столом, — сказав він, відкидаючись назад і опускаючи погляд на власну промежину.

Це не надто її здивувало. Практика у сфері кримінального права в'язалася зі систематичним вислуховуванням сексуальних алюзій різного штибу. Кажуть, наче прокурорки мусять бути товстошкірими, щоб день у день оглядати напіврозкладені останки, але, на думку Хилки, справді гівняною є робота адвокаток. Нема жодної проблеми в тому, щоби побачити труп, піти додому й забути. Досить відкрити добре вино і залляти ці спогади. З власного досвіду знала, що коли звинувачений плює на свою захисницю або починає мастурбувати, дивлячись просто їй в очі, таке нелегко стерти з пам'яті. Крім того, доводилося вислуховувати найвигадливіші синоніми слів «пеніс», «вульва» і «сексуальна близькість». А назавтра повертатися до того ж чоловіка й усміхатися від вуха до вуха. Бо, врешті-решт, це її клієнт.

— Як піде так далі, то це ти виконуватимеш роботу під столом, — озвалася вона за мить. — Я чула, що на Білоленці чимало таких, хто охоче тобою займеться.

Він мовчав. Цей аргумент теж його не пройняв.

— Не хочеш розповісти, чому ти їх убив?

Йоанна вхопилася за останню рятівну соломинку. Всі психопати любили вихвалитися своїми діяннями і приписувати їм друге дно. Цей, однак, далі просто дивився на неї.

— Ти, либонь, оскаженів, еге ж? — спитала вона, щиглем вибиваючи з пачки цигарку. Обернула її до звинуваченого.

— Знаєш, що газетярі досі шукають мотив? Кружляють лише чисті здогади. Прокуратура нічого не має, про поліцію й не згадаю. Твій батько запевняє, що не знає цих людей. Тебе з ними ніщо не пов'язувало, — вона зробила паузу. — Ніщо, крім твоїх відбитків пальців на знаряддях злочину та біологічних слідів на тілах.

Коли Йоанна висловилася у множині, її пройняло морозом. Зазвичай убивці використовували один вид зброї, — якщо кололи, то їм рідко траплялося зробити миттєву перерву і змінити ніж. Якщо душили, не залишали жертви на кількадесят хвилин, щоб вона могла трохи послабити пута, а тоді не верталися і не били їй молотком у трахею.

Але в цьому випадкові так і було.

Убивця навпереміну душив, колов, троцив і бив свої жертви. Це не мало нічого спільного з тортурами, — на думку патологів, кожне з цих діянь мало відібрати у нещасних життя. Проте кат кілька разів робив перерву в останню мить, наче роздумав... наче був невдоволений наслідком і прагнув чогось більшого.

— Ти хріновий психопат.

— Без сумніву.

Хилка знала, що сьогодні нічого вже не досягне. Тільки час міг розв'язати звинуваченому язика. Йому слід спокійно посидіти в попередньому ув'язненні, трохи обміркувати свою паршиву долю, а тоді... ні, на жодну метаморфозу вона не розраховувала. Такі, як він, співробітничали з адвокатом лише з двох причин: або пишалися своїми здобутками і хотіли допомоги в їхньому розголосі, або прагнули виправдання, щоб вийти і вбивати знову.

На лихо, її завданням було призвести до другої можливості.

---

¹ Мусимо бути рабами закону, щоби стати вільними (лат.).

Розділ 1

1

Молодий чоловік стояв під адмінбудівлею «Скайлайт», водячи очима по заскленому фасаді. Ковтнув лате, яке хвилиною раніше взяв зі собою у «Кофіхевені». Тоді затягнувся цигаркою, п'ятою за годину, якщо він не збився з ліку.

Кордіан пам'ятав, як ця незабудована територія навпроти Палацу культури лякала пусткою і була наочним доказом даремної витрати місця в самому серці Варшави. Тепер до адмінбудівлі, що тут стояла, тяглися найбільші польські та міжнародні фірми, — кожна прагнула мати резиденцію біля торгового центру, крізь який щодня проходили тисячі людей. Однією з цих корпорацій була юридична канцелярія, де Кордіан Оринський мав сьогодні розпочати аплікацію².

Канцелярія «Желязний і МакВей» виникла як командитне товариство, плід польсько-британського співробітництва. Як це зазвичай буває, кілька інших фірм мусили припинити існування, щоб ця зайняла своє місце на двадцять першому поверсі адмінбудівлі «Скайлайт».

Від якогось часу вона не сходила з п'єдесталу рейтингів — зазвичай містилася відразу ж за «Дентонсом» та «Доманським, Закжевським, Палінкою». Згідно зі загальною думкою, тут діяли найвищі стандарти, а власники вже потирали руки, збираючись наступного року детронізувати решту варшавських корпорацій.

Канцелярія мала філії у десяти інших воєводських містах, а число співробітників-юристів значно перевищувало сотню. Перш ніж переступити поріг адмінбудівлі «Скайлайт», кожен щасливець-аплікант³ мав бути поінформований про ці факти... а додатково отримати брошуру про те, як працювати дванадцять годин на добу й не узалежитися від амфетаміну чи інших допоміжних речовин.

Правду кажучи, Кордіанові не була потрібна така друкована інформація. Чудово усвідомлював, з чим пов'язана ця робота. Допивши лате і допаливши цигарку, він увійде в геть інший світ.

Жорстокий, брудний і небезпечний. Світ маніпуляцій, багатомільйонних грошових махінацій та інших шахрайств.

Оце й усе, коли йдеться про теорію.

На практиці він сподівався отримати скирту старих документів, зачинитися в якійсь комірчині, а тоді впродовж кількох годин вдихати архівну куряву.

А все ж не міг дочекатися початку своєї професійної пригоди.

— Тут не смородять, — долинув з-за його спини жіночий голос.

— Прошу? — спитав він, обертаючись.

— Я сказала, що тут не смородять, — повторила жінка десь сорокалітнього віку, яку Кордіан мимоволі оцінив поглядом. Дуже приталений жакет і обтисла спідниця не допомагали відвести від неї зір.

— Я не бачив заборони, — відповів він.

— У тебе під носом.

Хлопцеві на подив, незнайомка витягла пачку «Мальборо» і запалила. З насолодою затяглася, тоді випустила дим у його бік. Оринський на мить замислився, чи не опинився він десь поблизу психіатричної клініки.

— Щось маєш проти? — спитала вона.

— Що ви...

— Куди ти йдеш? — перебила жінка. — Не сереш під себе, тож... чекай, не кажи, хай я подумаю. Напевне, жодна поважна фірма не входить до гри. Може, до тих паталах з ізоляційних матеріалів? Чи ні, знаю... — Вона знову глибоко затяглася, дивлячись на нижні поверхи будівлі. — Ти новий практикант у посольстві Арабських Еміратів.

Кордіан мовчав.

— *Аллагу акбар?* — додала жінка, для порозуміння кивнувши головою.

— Тут щось таке є? — приголомшено спитав він.

— Ага, — притакнула вона, тоді насупила брови. — То, може, ЕКФ⁴?

— Ні, «Железний і МакВей».

Намагався приховати гордість у голосі, але завдання було понад його сили.

Жінка спершу широко усміхнулася, а тоді благоговійно кивнула головою.

За мить Кордіан усвідомив, що усмішка поблажлива, а співрозмовниця, найімовірніше, працює в канцелярії.

Коли ж зорієнтувався, що жінка дивиться на нього співчутливо, впевнився — так воно і є.

Сорочка відразу ж прилипла йому до спини, хоча температура не була вищою за кільканадцять градусів.

— Бери те своє молочко й пішли, — наказала юристка, спідлоба дивлячись на лате, над яким здіймалася пара. Кордіан міг лише тішитися, що не обрав мокко з білим шоколадом, яке спокушало його найбільше. Якогога швидше погасив цигарку під підошвою новопридбаного черевика і рушив за жінкою.

Вони у ніяковому мовчанні піднялися ліфтом на двадцять перший поверх. Кордіан не розпочинав розмови. Не сумнівався, що це тільки погіршило б перше враження.

Вийшовши з кабіни, він полегшено зітхнув і пробігся поглядом по вузькому коридору. Довгий ряд табличок з іменами, прізвищами та функціями працівників канцелярії «Железний і МакВей» інформував, що Кордіан прибув на місце. Стартова смуга кар'єри, — подумав він.

— Тебе вже прийняли?

— Прошу? — випалив він. — Так, так, мене прийнято. Я розмовляв з паном Железним. Проходжу аплікацію при варшавській палаті і...

— Здогадуюся, що ти не з Гданська приїхав, — відбуркнула юристка, зупинившись біля дверей із золотою табличкою, на якій виднівся напис: «Йоанна Хилка. Senior Associate⁵».

— Знаєш, що робити?

— Так, прошу пані, — відповів Оринський, так улесливо, що мав охоту сам собі дати ляпаса. — Себто... ні, не особливо.

— То так чи ні? — спитала вона, крутячи головою. — Йдеш до приймальні, от туди. — Показала напрямок. — Береш у Анки талон на курву і кульку, а тоді йдеш до...

— Даруйте... Що беру? — спитав Кордіан. Недочув він чи що? Наче ні, але в жінки була така траурна гримаса, що, може, все-таки...

— Талон на курву і кульку, — повторила вона, відчиняючи двері до свого кабінету. — Це така наша традиція для новачків. Дістаєш рульку паперу і кладеш на стіл. Як щось піде не так і тебе чекатиме скандал,

прибуде твій опікун і реалізує талон на курву. Коли ж заслужиш якийсь бонус, монетизує тобі талон на кульку. Вкумекав?

Він нічого не вкумекав. Мали бути найвищі стандарти, мода як із нью-йоркської канцелярії чи просто зі серіалу «Suits»⁶. Тим часом перед ним постала абсурдніша версія «Boston Legal»⁷. На таке Кордіан не записувався.

— Вкумекав, — підтакнув він.

— То збирай сраку в жменю і йди до приймальні, — порадила Йоанна, входячи до свого кабінету. — А тоді молися, щоб не отримати патроном таку гримзу, як я.

2

Зупинившись перед столом Анки з приймальні, новачок міркував, чи варто зважуватися на ризик зробити зі себе ідіота. Гра йшла за чималу ставку — в разі перемоги він отримав би ярлик добре підготованого, себто ознайомленого з організаційною культурою в канцелярії. «Желязний і МакВей». Ситуація аж благала сказати: «Добрідень, прошу талон на курву і кульку». Тоді розповідали б, як-то хлопець протелепатив тутешні звичаї і засвоїв їх, ще й на своєму стільці не сівши. Та, з іншого боку, якщо Хилка зволила собі жартувати з нього, він геть скомпрометувався б.

— Добрідень, я був тут учора, — озвався він, тихцем сподіваючись, що це все пояснить. Відмовився від драконячого входу.

Працівниця примружилася і зморщила ніс.

Лише тоді Кордіан здогадався: щоразу, розкриваючи рота, він поширює коридором запах щойно випаленої цигарки «Давідофф». Слід було пожувати дорогою якусь пахучу гумку, найкраще з розряду таких, що від них аж горлянка терпне. Але та схиблена жінка так замкітрила йому голову, що він про це й не подумав.

— А, так, — відповіла Анка з приймальні без особливого інтересу, а потім замовкла.

Кордіан замислився, скільки таких, як він, прибуває сюди щотижня. Либонь, не менше десятка, а витримують один чи два з них. Усі решта вирішують, що не варто давати себе на поневірку і працювати від світання до смеркання.

Прокашлявся, вирішивши, що, мабуть, варто щось сказати, бо жінка мовчала, а її зацікавленість, і так незначна, дедалі зменшувалася.

— Я прийшов по талон, — змовницьки озвався він.

— Що таке? — спитала Анка з приймальні, кривлячись. — Йди до другої кімнати праворуч, тієї, що з табличкою HR. Там закінчиш усі формальності.

Кордіан кивнув і всміхнувся, хоча йому здавалося, що всю паперову трахомудію закінчив іще вчора. Рушив у вказаному напрямку, задоволений собою — таки не вискочив із текстом про курву і кульку, як Пилип з конопель. Вибрав серединний шлях — це, мабуть, і було способом вижити в такому місці.

Зупинився перед дверима вказаної кімнати і постукав.

Коли ніхто не відповів, пробігся очима по коридору і швидко виявив, що тут світло, наче в лікарні, — все кольору екрю⁸, себто загалом безбарвно. Там і сям стояли горщики з якимсь бадиллям, жодної квітки він не помітив.

Додатково коридор був повний сонячного світла — куди не глянь, зір натрапляв на майже повністю засклені стіни, які ще збільшували відчуття сліпучої ясності.

Двері відчинили аж через кілька хвилин. Кордіан очікував, що по той бік міститься пристановище зла, де засідають люди, головне завдання яких — вигадувати завуальовані способи для викидання інших людей з роботи. У юридичній фірмі це було складним завданням, адже працівники за означенням орієнтувалися у трудовому законодавстві. Кожен знав, що по-справжньому достатньо вдавати, наче не помічаєш звільнення, — доки його не вручено, воно не має правової сили. Новачок припускав, що в корпораціях таких, як «Железний і МакВей», подібні послуги віддано на аутсорсинг. Наймають зовнішню фірму — і крапка. Та, вочевидь, шефам подобалося мати безпосередній контроль і над цією сферою корпоративного життя.

— Орийський? — спитав чоловік у такому тісному костюмі, що аж ребра йому випирали. Щоки чоловіка позападались. Якби не те, що був ходячим криком моди, міг би з'явитися на фото з Аушвіцу-Біркенау, чудово вписуючись у натовп в'язнів.

— Оринський, — поправив його новачок.

— Заходь і сідай. У мене неповний день.

Кордіан вирішив, що давно пора опанувати себе. Та юристка могла його муштрувати, але цьому чолові'язі він такого не дозволить. Сів на кріслі перед письмовим столом, тоді закинув ногу на ногу. Сплівши долоні, очікувально глянув на співрозмовника.

Ейчар аж надто добре знав цей погляд, — він з'являвся в очах усіх зухів, яким здавалося, наче вони бога за бороду піймали. Нарешті закінчили навчання, почали аплікацію, весь світ був перед ними відкритий.

Може, це й було правдою... десять років тому, коли заняття господарським чи енергетичним правом або новими технологіями щось гарантувало. Тепер уже не зосталося жодної вільної ніші.

— Підпиши тут, тут і тут, — сказав він, підсовуючи новачкові кілька документів.

— О'кей, — відповів Кордіан, схилившись над першим аркушем.

Співрозмовник здійняв брови.

— Що ти робиш? — спитав він.

— Читаю.

— Ти мав підписати, а не читати, — заперечив ейчар, здіймаючи кухлик зі «Старбаксу»⁹. Ликнув кави, відставив посудину, тоді прошив поглядом мовчазного новачка.

— Та давай швидше, чоловіче, бо й тобі спішно, і мені.

— Я мушу ознайомитися зі змістом того, що підписую, — без особливої певності сказав Оринський. Співрозмовник покрутив головою й зітхнув. Якусь мить обидва мовчали.

Не бажаючи виставити себе блазнем, Кордіан за хвилину підмахнув підписи в належних місцях.

Якби зосередився на змісті, помітив би, що його патроном мала бути певна Йоанна Хилка. Може, йому якось удалося б змінити цей розподіл. Може, двічі подумав би, перш ніж підписати угоду з дияволом. Може, доля якимсь дивом урятувала б його від виру подій, що мали змінити його життя.

— Супер, — буркнув ейчар, збираючи аркуші в тонку стопку. Кілька разів стукнув нею об стіл, тоді сховав до папки з прізвищем Кордіана.

— Працюватимеш у кімнаті для стажистів і практикантів.

— Прошу?

— Зазвичай ми поміщаємо аплікантів у кімнатах опікунів чи сусідніх, але твоя патронка такого не бажає.

— Я маю сидіти... Чекай, чекай, це якась помилка, — запротестував Кордіан.

Крізь його свідомість прокотилися винятково чорні видіння. Вони склалися зі спогадів про довгі години, витрачені на зубріння перед незліченними екзаменами, недоспані ночі, допомагання собі всім, що могло допомогти, здавання на аплікацію...

І це все для того, щоб сидіти з практикантами? Краще вже було піти до малої юридичної консультації на Брудні¹⁰ і мати святий спокій.

Кордіан вибрав канцелярію «Железний і МакВей», бо цей правничий молох пропонував товар, який був на ринку унікальним, — перековував мертву літеру закону на дійсність. Теоретично кожен аплікант мав свого патрона, практично, однак цей великий і шановний ментор найчастіше ледь орієнтувався, який його учень на вигляд. Апліканти зазвичай мали небагато спільного з особою, під крилами якої формально перебували. Та тут мало бути інакше — загальна думка запевняла, що в «Железному і МакВеї» справді функціонує співпраця по лінії патрон — учень.

Тут він збагнув, хто став його опікуном.

— Я дістав Хилку?

— О прошу, ти вже трохи орієнтуєшся, — задоволено відповів ейчар. Прокашлявся, висунув шухляду, тоді вийняв чергову рульку паперу, яку замашисто поклав перед Кордіаном. — Талон на курву і кульку. А тепер працой, брате. У вас начебто якийсь психопатичний клієнт.

3

— Заходь, — наказала юристка, яку декан окружної адвокатської ради призначив патронкою сіромахи, відомого як Кордіан Оринський.

Не було сумніву, хто добивається до дверей її кабінету. Всі інші чудово розуміли, що у ранкові години вона недоступна. Цілковито, абсолютно, безперервно недоступна. Не було жодних винятків — перші кілька годин Йоанна проводила, гасаючи по ЛЕКС¹¹-і та наукових опрацюваннях. Цей *modus operandi*¹² давав їй змогу

ефективнішої праці, бо не досить, що здихалася найгіршого на самому початку роботи, то ще й здобула бойовий настрій на весь день.

— Добридень, пані адвокат, — сказав аплікант, переступаючи поріг.

— Ми вже віталися.

Він не міг згадати, щоб їхня ранкова зустріч охоплювала якесь привітання. А все-таки належно усміхнувся і заклав руки за спину.

— Чого це ти стоїш, наче йолоп?

— Чекаю наказів.

— Сідай, — наказала Хилка, і новачок тяжко впав на крісло перед її письмовим столом.

«Не надто зручне», — подумки зауважив Кордіан. Звідси висновок, що це місце призначене винятково для праці, а не для зустрічей із клієнтами. Жодна канцелярія, надто ж «Желязний і МакВей» не саджала би курей, які несуть золоті яйця, на такій твердій бантині.

— Добре, — почала вона. — А тепер кажи, що саме ти тут робиш?

Кордіан припускав, що Хилка питає про загальну причину, чого він опинився саме у цій фірмі. Глибоко вдихнув, випростався на кріслі. Не встиг, однак, вистрелити назовні стандартну формулу, як юристка його вже й обірвала: — Ні, ні. Я от що питаю, чого ти морочиш мені сраку в робочий час?

— Я... але...

— Бе...ме... чи ти заїка?

— Але... коли ж мені морочити?

— Після дванадцятої включно, — відповіла вона, беручи до рук пачку «Мальборо». Щиглем вибила цигарку. Зробила це так професійно, що важко було не помітити багатолітньої практики. — Я до полудня працюю. Потім тільки прикидаюся, наче працюю. Зустрічі з клієнтами, торги з протилежною стороною, судові засідання. Чиста насолода, якщо любиш хорори у жанрі горе¹³. Та коли б ти не любив, то й не пхався б у кримінальне право, так?

— Мо...

— Тож затям собі те, що мав тобі сказати той хіпстер-ейчар: до дванадцятої не сміти заважати своїй патронці Йоанні Хилці, бо тоді вона гарує, як віл. Зрозумів?

— Я...

— Чудово. У такому разі час на кілька інших порад. Внизу є «Хард Рок Кафе», туди ти ходитимеш на відпочинок.

— Мене така погода не цікавить.

Вона зиркнула на нього спідлоба.

— Я слухаю іншу музику, — додав Кордіан.

— І яку ж це?

— Вілла Сміта.

— Кого? Того актора¹⁴?

Він невпевнено кивнув головою.

— Ні, — сказала вона. — Абсолютно ні.

— Що «ні»?

— Не слухаєш ніякого Вілла Сміта, — пояснила вона. — По-перше, той кадр не музикант, а зірка Голлівуду. По-друге, він чорний, а чорні роблять імітацію музики, звану репом або хіп-хопом, я ніколи не розуміла, яка між ними різниця. По-третє, якщо вже мусиш, то слухай якогось Емінема чи іншого Донатана... або ні, забудь про них. Тут слухають тільки «Айрон Мейден»¹⁵.

Якийсь час вони зберігали мовчання. Кордіан водив очима по кабінеті.

— Не слухаєш, не мугикаєш, не згадуєш у моїй присутності псевдомитців-реперів. «Айрон Мейден», кінець, крапка. На завтра хочу знати, про яку історичну постать вони співають вісім хвилин. Влаштую колоквіум.

Кордіан, геть збитий із пантелику, кивнув головою.

— Тобі заціпило? — спитала вона, стрясаючи попіл до попільнички.

— Чи ти здивований, що з пісень «Айронів» можна влаштовувати колоквіум? Можна, можна, а навіть треба. Це мій прями́й обов'язок, як твоєї патронки.

Він витягнув цигарки, але Хилка миттю запротестувала, здійнявши руку.

— Тут не смородять.

— Але ж ви палите.

— Я палю «Мальборо», а ти вистрибуєш з якимсь сміттям.

Кордіан глянув на пачку цигарок, що лежала на письмовому столі. Йоанна майже автоматично подала йому запальничку.

— Дякую, пані, — сказав він, запалюючи «Мальборо».

— Облиш цей формалізм, — відповіла вона. — Не хочу чути про жодну «пані», бо почуваюся тоді, наче б вела тут притулок платного кохання. Чи я тобі нагадую провідну гетеру цього місця, молодий... як там твоє ім'я?

— Кордіан.

— Кепсько, — сказала вона, випускаючи дим. — Називай мене просто Хилкою, як усі. Не хочу навіть чути, щоб ти звертався до мене чи говорив про мене, як про Асію, Аську чи якимось так. Моє ім'я Йоанна, а не Асіянна чи Аськанна.

— То я можу називати вас Йоанною?

— Ні, це застережено для рідні. Хилка.

Оринський ковтнув слину. У нього виникла думка, що це тільки вступна тактика — збентежити апліканта, приготувати його до найгіршого, а потім показати, що все не так погано.

— Гаразд, це й усе з мого боку, — мовила вона, показуючи йому на двері. — І ніколи більше не стукай до мене перед полуднем.

Кордіан устав, ще раз глибоко затягнувся і погасив цигарку.

Підійшов до дверей і, вхопившись за клямку, зрозумів, що так і не знає, чого очікує від нього його патронка. Обернувся до неї.

— Що маю робити?

— Я тобі сказала, що робити. Забиратися з мого кабінету. Йди до норибори, там на щось та згодишся, — відповіла Йоанна і на мить стишила голос. — А, норабора це місце, де товчуться всі практиканти і стажисти. Там отримаєш свої накази, солдате. Ну, марш, марш!

— Слухаю, — відбуркнув Оринський, відчиняючи двері. — Але ми начебто мали зустрітися з клієнтом, — сказав він, уже виходячи.

— Ми? Себто: ти і я? Ти тут перший день і хочеш зустрічатися з клієнтом?

— Так сказав ейчар.

— Добре, гаразд. Без проблем, підеш зі мною.

Знову значуще глянула на двері, а Кордіан швидко прийняв безсловесний наказ. За мить він, геть дезорієнтований, спинився в коридорі й подумав, що з цього не буде нічого доброго. Знав, що психіка адвокатів далека від норми, — повно у ній професійних деформацій, а ті, що займаються кримінальним правом, давно забули

значення слова «емпатія». Але щоб уже на вступі зіткнутися з такою божевільною? Це не віщує блискучої кар'єри.

Ще вчора він уявляв, як гордо крокуватиме ясным корпоративним коридором зі стінами барви екрю. Тепер волочив ногами по тунелю, вздовж і впоперек загідженому бежевим кольором.

Нарешті дістався нориобори й опинився у світі, що нагадував корпоративну ферму, — бокс при боксі, нуль приватності, мінімум життєвого простору.

Курятник.

Досі він уважав, що таке можна побачити тільки у фільмах та серіалах, але, вочевидь, вони виступали і в природі. Ніхто із заклопотаних працею молодих людей не зацікавився його прибуттям, і це його не надто здивувало. Усі були поглинуті тим, щоб виконати норму на двісті відсотків, хоча, як добре подумати, не було жодної розумної причини це робити. Практиканти, без сумніву, гризли цю правничу землю безоплатно, а стажисти — за половинну плату. Єдиними винагородами були похвала або клаптик паперу. А, врешті-решт, канцелярія і так прийме на роботу тих, хто здобуде найвищі оцінки в асесмент-центрі¹⁶ чи іншому винаході керування людськими ресурсами.

Остаточно Оринський вирішив, що ці міркування настільки ж позбавлені сенсу, як і робота тих людей. Він озирнувся, шукаючи вільний бокс.

Вишукав тільки один. Підійшов до нього, тоді помітив карточку зі своїм іменем і перекрученим прізвищем. Каліграфічно написане «Орийський» не зоставляло сумніву, хто був автором.

Молодий правник зірвав самоклеючу картку — мізерний замінник усіх тих золотих бляшок з коридору. В нього виникла думка, що на все це настане пора. Хилка, напевне, теж починала у схожому місці.

Він сів за письмовий стіл і побачив біля клавіатури ще клаптик паперу. Прочитав з нього свій логін і тимчасовий пароль, тоді увійшов до внутрішньої бази даних канцелярії «Железний і МакВей». Відкрив закладку з поточною справою, на яку була призначена «адв. Асія Хилка». Вочевидь, була посварена з оператором.

У нормальній фірмі принаймні кілька осіб обступили б уже його бокс, — почались би балачки на тему організаційної культури, довгі

привітання, анекдотики, жартики, цінні вказівки... Тут, однак, ніхто не відривався од своєї роботи хоча б на мить.

Але завдяки цьому Оринський міг спокійно проаналізувати деталі справи, в яку він устряв. Уже прочитавши перший рядок, відчув, як закалатало його серце.

Звинувачений звався Пйотр Лянгер. Точніше — Пйотр Лянгер юніор, себто молодший, бо мав таке саме ім'я, як батько. Старого Лянгера знали всі, хто працював у правничій, консультативній чи девелоперській сфері. Останнім часом це ім'я часто виникало в умовах, що стосувалися прибуткових інвестиційних ділянок. Оскільки він справді знався на тому, чим займався, його фірма утримувала пекельні когорти юристів, консультантів, прокурентів¹⁷ і посередників.

Син наробив галасу лише три місяці тому, коли поліція отримала виклик від одного із сусідів молодого Лянгера. З його помешкання начебто видобувався такий огидний сморід, аж двоє поліцейських не витримали і показали решті, що їли на сніданок.

Наказ не був потрібний — Пйотр Лянгер сам відчинив функціонерам двері. Одягнений у блакитний халат, безтурботно запросив їх досередини. За мить лежав на підлозі, притиснутий поліцейськими черевиками.

— Зордоне! — залунав крик у норіоборі.

Оринський проігнорував його, думаючи про те, що невдовзі йому доведеться зазирнути Лянгерові просто в очі. На відміну від Хилки, цей чоловік був справжнім психопатом, — десять днів провів наодинці з трупами. Не порізав їх на шматки, не склав деяких частин до морозилки. Просто сидів там з ними, наче забувши, що їх убив.

Кордіан мимоволі уявив цю ситуацію. Останки лежали у просторій вітальні й розкладалися повним ходом. Спершу, коли минулося трупне стужавіння, мусив постати справжній сморід. Тіла швидко посиніли, з'явилися трупні плями. Настали золоті часи для різноманітних комах — вікно кімнати було прочинене, тож вони зліталися масово. Почався справжній гнильно-ферментаційний бенкет.

— Зордоне!

Мабуть, вигляд був макабричним, а сморід паралізував. А все ж Лянгер просидів там десять днів, а тоді ще й любісінько відчинив двері поліції.

— Зордоне!

Лише тоді Оринський усвідомив, що знає цей голос. Озирнувся через плече і побачив Хилку, яка йшла до нього.

— Уже вкотре кличу тебе, — промовила вона.

— Моє ім'я Кордіан.

— Зордон, Кордон, один пес, — кинула вона. — Збирайся, їдемо до клієнта. Якщо не зімлієш, бо бачу, що ти від самої думки збілів, як мрець. Потримати тебе за руку?

Решта зібраних у норіоборі ігнорували обмін фразами, але Оринський був певний, що увечері, за пивцем, коментуватимуть цю пригоду. На додачу — він саме розжився кличкою «Зордон». Подумки вилаявся, тоді обоє рушили до ліфта.

Коли ввійшли досередини, Кордіан почав нервово переступати з ноги на ногу.

— Маєш якусь проблему? Тільки не кажи, що це клаустрофобія.

— Я міркую про клієнта.

— То не міркуй. Несподіванка буде більшою.

Кордіан роздумував, чи поставити їй питання, що товклося йому в голові від самого початку. Він не мав жодного практичного знання, коли йшлося про злочини проти життя і здоров'я, — на лекціях з криміналістики прокурорка трохи говорила на цю тему, але не надто заглиблювалася в деталі.

— Скільки часу потрібно, щоб з'явилися комахи? — спитав він. — Себто, у трупа в приміщенні.

— Більш-менш три години, якщо вікно відчинене. А там було відчинене, — майже автоматично відповіла Йоанна. — Першими на виклик з'являються мушиська з темно-синіми і блискучими черевцями. Якщо не помиляюся, знавці комах називають їх м'ясними мухами. Холерна зараза. Відкладають яйця в усі найвологіші місця: очне яблуко, ротову порожнину, а також там, де спина втрачає свою шляхетну назву. Принаймні у випадку покійників чоловічої статі. — Вона трохи помовчала. — Малі мушки вилуплюються через дві-три години. І, скажімо так, не покидають свого нового дому, поки хтось не зробить із ними порядку.

Йому стало недобре.

Хилка промовляла ще всю дорогу до автівки. Розповідала, що, вилупившись, мухи спроможні просидіти на трупі до пів року, і це чудовий метод устанавлення часу смерті. Кордіан слухав неохоче і, тільки коли вони сіли до автівки на паркінгу в Золотих Терасах, полегшено зітхнув, — також тому, що сидіння в есюві¹⁸ з-під знака BMW були справді зручними. Знову почувся гірше, коли з голосників заревли «Айрон Мейден».

4

Без двох слів, адвокат Йоанна Хилка любила водити, як психопатка. Зазвичай не траплялися дорогі BMW, «мерседеси» чи інші автомобілі з вищої полиці, що виконували б такі маневри на дорозі. Такого типу моторизовані викрутаси були застережені для власників дешевших автівок, які не боялися їх потовкти. Ті, хто керував чужими техніками ціною кількисот тисяч, їздили швидко, але не ризикували. Натомість Хилка божевільно маневрувала між автівками, і часом Кордіанові здавалося, що BMW розминалося з черговою машиною не більше ніж за пів сантиметра.

Він припускав, що це музика так її настроює. Якби Кордіан постійно слухав таке ревіння, теж, мабуть, мусив би якось розрядитися. Коли водійка на мить відволіклася, він якомога швидше притишив звук.

— Не розпоряджайся тут. Я веду цю машину і встановлюю правила.

— Ти не мусиш відразу бути такою ригористкою.

— Мушу. При стишених «Айронах» я втрачаю охоту до їзди, а ми на тринадцяту маємо бути на Білоленці.

Оринський водив очима за автівками, які вони проминали. Швидко впевнився, що юристці знадобилося би собі-радіо¹⁹, бо вона, либонь, устигла вже зібрати поважну колекцію штрафних пунктів. Глянув на неї саме тієї миті, коли вона різко збочила. Через це він ледь не гримнувся головою об скло.

— У тебе ще не забирали водійських прав? — спитав він, використовуючи мить тиші між двома музичними п'єсами.

— Бог свідок, що намагалися.

— І?

— Досить було відмовитися прийняти мандат, — пояснила вона, змінюючи смугу і не завдаючи собі клопоту ввімкнути вказівник повороту. — Як сам знаєш, тоді справа потрапляє до суду, а пункти зависають у повітрі. Вперше я відмовилася прийняти мандат у дві тисячі шостому, ти тоді ще пісяв під себе перед якимись професорами на екзамені. Вирок не винесено й досі.

— І, мабуть, не швидко буде винесено.

— Щоб ти знав, — відповіла вона, посміхаючись і з'їжджаючи на червоне світло зі Солідарності на Гдинську набережну²⁰.

— Браво, — підсумував Оринський. Не мав нічого проти еквілібристики на дорозі чи проїзду наприкінці жовтого світла, але ця жінка проскочила через добрих кільканадцять секунд після того, як засвітилося червоне.

Страх і подумати, що вона витівала б, якби з голосників замість хеві-металу видобувався б дет²¹.

— Було слабке зелене, — кинула Йоанна, зменшуючи швидкість і проскакуючи правою смугою за кілька сантиметрів од автобуса. — Крім того, мушу впорснути в тебе трохи адреналіну, бо зараз нанудьгуєшся за всі часи.

— Побачення з холоднокривним убивцею якимось не здається мені нудним.

— Тебе чекає несподіванка, бо цей тишко.

— Мабуть, мовчун.

— Я кажу, що тишко, отже, тишко. Якщо не хочеш мене роздратовати. А слід тобі знати, що коли я роздратована, то воджу, як божевільна.

— Ага, — пробурмотів Кордіан, зосереджуючись на скутері, з яким вони розминались. Якби дзеркало на BMW було трохи більшим, хлопця на скутері чекала б неприємна несподіванка. — Ти встановила з ним контакт? — спитав він, поправляючи свій ремінь безпеки.

— Так. Він запропонував мені оральний секс.

— Здогадуюся, що могло бути гірше.

— Навіть не знаєш, наскільки, — упівгуби відповіла Йоанна. — Клієнт — наш пан, але ще й наш найгірший кат. Будь готовим до вічної канонади претензій. Надто довго чекати судового засідання? Це твоя провина. Клієнт підписав умову, через яку втрачає доробок усього

життя? І це твоя провина. Він же дав тобі її на перегляд, дарма що постфактум. Його дім не застраховано? Твоя провина, хоч ти й попереджав про заболочену місцевість.

Оринський скривився.

— Ми й справді мусимо це проходити? — уточнив він.

— Так. З погляду клієнтів, ти відповідаєш за все, бо ніхто інший їх не вислухає. А коли ще маєш якийсь реноме, очікуватимуть, що ти для них справжнє чудо сотвориш. Якщо захищаєш їх од звинувачення в убивстві, а вони за безцінь продають машину, бо за ґратами вона їм непотрібна, то це буде твоєю провинною. Кажу серйозно. Колись клієнт облив мене поміями та ледь не побив, бо я начебто повинна була йому сказати, що ми виграємо справу і його не посадять.

— Неймовірно, — мовив він, затуляючи долонею рота.

— Думай, що хочеш, але це чистісінька правда. Відколи тобі виставили перший рахунок, стаєш хлопчиком для биття. Якщо ніхто досі не сказав тобі цього, поясню: тебе постійно мучитимуть питаннями, виграєш ти цю справу чи ні. Ніколи, нізащо, в жодному разі не смієш сказати, що виграєш. Навіть якщо ти на сто відсотків певен, що так і буде. Второпав?

— Умгу.

— Лікар не може сказати тяжко хворому пацієнтові, що він одужає, навіть якщо інтуїція й досвід підказують, що так і буде. Ти теж ніколи не можеш скласти подібну обіцянку. Ті, хто так чинить, стають потім прокурорами, бо в адвокатському середовищі їм робити нічого. Ну, хіба що відкриють якусь маленьку канцелярійку на околицях відомого світу. Не знаю, як ти, а я не для того стільки літ гарувала в поті чола, щоб удовольнитися абичим.

Коли Йоанна замовкла і перевела подих, Оринський вирішив, що мусить якомога швидше обірвати цю проповідь.

— Лянгер теж із таких? — спитав він.

— Ні. Лянгер — це інша річ. Особлива. Зрештою, побачиш сам.

— Тобто? — прагнув довідатися аплікант. Помітив поліцейську радіомашину, що стояла перед спіральною дорогою, яка вела на міст Грота²², але поліцейські вже були зайняті якимось іншим сіромахою.

— Тобто цей клієнт дуже охоче попрощався б із будь-яким захисником.

— То чого ж не зробив цього?

— Не знаю, — відповіла Йоанна, ігноруючи дорожній патруль. — Складається враження, наче йому не хочеться і пальцем ворухнути. Рахунки оплачує старий Лянгер, тож це він мусив би формально розірвати той правовий зв'язок, який нас поєднує. Але я не сумніваюся: синочок швидко б до цього призвів, якби постарався.

— То в чому річ із цим чолов'ягою?

— Гадки не маю. Зазвичай я після першої розмови можу встановити, чого очікує клієнт і що зробити, аби після завершення справи він порекомендував нашу канцелярію колегам з фаху. Та в цьому випадку все інакше.

Це звучало не надто добре.

— Я його розпрацюю, — запевнила Йоанна. — Слід лише встановити, чого він хоче.

— Він винен?

— Безперечно, справляє таке враження.

— Отже, невинен.

— Але ж ти напрочуд лепський хлопець, Зордоне.

— І ні в чому не зізнається?

Хилка зітхнула, а тоді пояснила, що Лянгер у принципі робить усе, аби справляти враження винного у тому, в чому його звинувачують. За винятком того, що досі й словом не прокопався про саме вбивство.

Не зізнався у провині, тому й сидів у попередньому ув'язненні. На додачу, хоч як Йоанна старалася, не здавалося, що він зможе швидко звідти вийти. Держава натискала на нього всіма доступними способами, намагаючись змусити до складання належного зізнання. Хилка не могла здогадатися, з якою метою. На місці прокурора вона не гралася б у такі прийоми, бо доказова база була солідною, а звинувачувальний вирок доволі певним. Єдиним відкритим питанням зоставалася тривалість ув'язнення. Напевне була б нижчою, якби Лянгер зізнався.

Коли Йоанна закінчила, Кордіан якусь мить мовчав.

— Добре ж мені трапилося на сам початок, — нарешті сказав.

— Ти сам хотів їхати, правда?

— Умгу, — промурмотів він.

Раніше вважав, що на цьому полі впорається якнайкраще. Мав уже досвід роботи з клієнтами — чотири семестри у студентській юридичній консультації, кілька місяців практики у кількох менших канцеляріях. Але тепер злякався, що все це не могло приготувати його до подальшого.

5

Посивілий чоловік з рівно обтятою бородою відклав соєвий десерт, шкодуючи, що задоволення тривало так недовго. Віднедавна лікар наказав йому стежити за рівнем цукру, тому він перейшов на сою. Перші експерименти виявилися напрочуд добрими, тож його звички харчування оперативно змінилися. Сам він аж постфактум зрозумів, що біла смерть щедро представлена навіть у соєвих продуктах. Десерти були єдиною його поганою звичкою й найбільшою слабкістю — але про це мало хто знав.

Одним із цих нечисленних був лисий чоловік у костюмі, який зараз сидів по той бік письмового столу Сивоволосого.

— Ти про все довідався? — спитав господар, відсовуючи порожню упаковку з-під десерту.

— Так.

— То слухаю.

Лисий прокашлявся, тоді випростався на кріслі й поправив поли піджака.

— Старий Лянгер винайняв канцелярію «Железний і МакВей» для захисту сина.

— Я цього очікував, — відповів бородань і втупився поглядом кудись у далечінь. — Ці люди, зі самими власниками на чолі, зробили для нього значно більше, ніж ти міг припустити. Хто веде справу?

— Йоанна Хилка.

— Сама?

— Ні, їй виділили апліканта. Випускник Варшавського університету, середній навчальний бал чотири двадцять п'ять. Два роки працював у студентській юридичній консультації та отримував стипендію. Усі інші результати радше нерівні. Як не лічити цього, особливих здобутків нема. Не друкувався в журналах, не брав участі в судових турнірах чи

дебатах. Викладачі насилу його пам'ятають. Я не сказав би, щоб він був твердим кандидатом до хоч трохи поважної фірми. Радше середняк.

— Чому ж його прийняли?

— Мені не вдалось установити.

— Довідайся, — мовив Сивоволосий, обертаючись до вікна.

Цінував краєвид, що відкривався з вікон кабінету. То був один із багатьох плюсів його роботи, хоча, крім світлих сторін, вона мала й темні. Як ця справа з молодим Лянгером.

— Звичайно, — відповів Лисань у костюмі, тоді знову прокашлявся.

— Хилка недавно бачилася з клієнтом і, за моєю інформацією, це була геть безплідна зустріч.

— Лянгер досі мовчить?

— Звичайно.

На мить запанувала тиша. Старший чоловік очікувально дивився на молодшого.

— Це все? — нарешті запитав Сивоволосий, не намагаючись приховати розчарування.

— На жаль, на цю мить не вдалося...

— Виправдання мене не цікавлять, — перебив Сивоволосий. — Завтра прибудеш із точнішою інформацією.

— Звичайно, прошу пана, — збрехав лисий. — Молодика теж перевірити?

— Ні.

— А може, все-таки варто було б...

— Це лише хлопчик на побігеньках. Зосередься на юристці.

— За нею складно стежити.

Бородань тихо зітхнув і спитав:

— Що маєш на увазі?

— Вона уважна.

— Як кожен порядний юрист, який займається кримінальним правом. Ти, натомість, маєш бути ще уважнішим.

— Звичайно.

Старший чоловік глянув на порожню упаковку з-під десерту, прокашлявся й відчинив шухляду. Якусь мить вагався, тоді знову зачинив її на замок. Потягнувся до пляшки, що стояла на столі. Це був

«Смагглер», єдине шотландське віскі типу бленд, яке він пив. Налив собі до товстостінної склянки, тоді трохи ковтнув.

— Хилка не відступить, — озвався він після хвилинного мовчання.

— Ви її знаєте?

— Колись Лянгер розповідав мені про неї. Має цікавий спосіб дій і не зовсім конвенційні методи, це треба визнати.

— Із нею будуть проблеми?

— Не думаю, — сказав господар, крутячи склянку в долоні. — Деякі юристи завжди готові кинутись у глибоку воду, правда?

— Деякі так.

— Вона ще гірша. Постійно відчуває необхідність це робити. Лянгер говорив мені колись, що якби не стала юристкою, закінчилося б тим, що вкоротила би собі віку.

— Розумію.

— Вона — як машиніст у поїзді, що розігнався й от-от піде під укіс. Знає, що так воно буде, але не може нічого більше зробити.

Сивоволосий на мить задумався, тоді похитав головою і напився віскі.

— У тебе не склалося такого враження? — спитав, здіймаючи погляд.

Молодший чоловік знизав плечима.

— Як на мене, то це просто звичайна адвокатка. На додачу, гадки не має, у що вона встряла. Бо якби могла охопити розумом бодай крайчик того, що чекає її, й того гівняра...

— Не брудни язика у моїй присутності.

— Звичайно, перепрошую, — збентежено відповів лисий. — Хай там як, уже цієї миті пакувала б валізи і збиралася в далеку мандрівку.

Ця думка дарувала йому задоволення. Він відчував, що повільно стає господарем її долі. Щойно цієї миті починав розуміти, як багато в житті Хилки залежатиме тепер від нього.

— Не спускай з неї очей. Хочу знати про все.

— Природно, — відповів лисий, намагаючись приховати дедалі сильніший ентузіазм. Не годилося показувати шефові, що ситуація дає йому стільки задоволення. Формально це Сивоволосий тримав у руці всі карти, лисий був тільки виконавцем його волі. Якщо хтось має

черпати задоволення з необмеженої влади над двійкою людей, які ні про що не здогадуються, то саме шеф.

— Ти повинен бути її тінню, — додав сивий.

— Я зрозумів, пане...

— Не маю в цьому певності.

— Думаю, що досі я довів...

— Сподіваюся, ти переглядатимеш її сміття й аналізуватимеш кожен папірець. Заглядатимеш їй до спальні, робитимеш знімки і завжди матимеш при собі щось для перерізування гальмівних тросів, якщо постане така потреба.

Лисань благоговійно кивнув головою, хоча припускав, що старий мав на увазі радше гальмівний шланг. Нерозумно було з ним сперечатися, — тим паче, що він висловив радше настанови, ніж конкретні накази. Їхню інтерпретацію покладав на розсуд лисого.

— Я повинен уважати, що...

— Так, — упав йому в мову бородань. — Позбудешся її та хлопця, якщо постане така потреба.

— Нещасний випадок?

— Обов'язково, — з пієтетом наголосив господар. — Але це тільки у крайньому разі. Якщо справи йтимуть так, як тепер, не роби нічого. Стережи Хилку, стеж, сповіщай мені про все. Якби щось змінилося і раптово виникла потреба діяти... невідкладна справа, що загрожує безпосередньо мені, маєш вдатися до відповідних учинків. Тільки б не викликати зацікавлення ЗМІ.

Чоловік у костюмі й без того знав, що коли настане така потреба, йому доведеться сягнути вершини своїх умінь і вправно зімітувати випадкову смерть. Тим часом такої необхідності не було. Якщо Хилка і той молодик не вийдуть за межі своїх ролей і робитимуть те, що їм належить, ні з ким нічого не станеться.

6

Записавшись і отримавши перепустку, Хилка й Оринський повсідалися у кімнаті для побачень, чекаючи свого клієнта. На щастя, тут дозволено було палити, — лише з огляду на те, що функціонери, які допитували Лянгера, вже відмовилися від думки підкупити його

цигарками. Ця коштовна валюта зазвичай легко розв'язувала багато язиків, але у випадку цього звинуваченого не було найменшого шансу. Завдяки цьому юристи могли заносити досередини власні пачки.

Ледь устигли роздушити недопалки у попільничці, як до кімнати увійшов Лянгер у наручниках. Функціонери тюремної служби посадили його по той бік столу, а тоді один із них глянув на Йоанну.

— Залишитися? — спитав він.

— Тільки якщо хочеш сам потрапити за ґрати за порушення адвокатської таємниці.

Він щось буркнув під ніс, а тоді обидва вийшли до коридору. Хилка втупилася у Лянгера.

— Здоров, Педро, — кинула вона, нахилиючись до нього. — Я привела свого земелю, апліканта. Називай його Зордон. Він слухає чорних реперів, — сповістила вона, потім глянула на Кордіана. — Не знаю, чи правильно я сказала.

Якщо так мали виглядати зустрічі з клієнтами, судженими за вбивство з особливою жорстокістю, то Оринський мусив визнати, що робота адвоката-криміналіста не настільки погана, як загалом гадають.

— Не привітаєшся? — спитала Йоанна.

Кордіан пильно придивлявся до клієнта. На думку йому спадав лише один висновок: Лянгер мав тривожний вигляд. Якщо настільки стисле твердження могло колись цілком відтворити образ людини, то саме так було в цьому випадку. Пйотр втупив відсутній погляд у поверхню стола, був непорушним і справляв враження, наче навіть не дихав. Коли опустив голову, темні смуги під очима стали ще помітнішими. Його можна було прийняти за подоланого в'язня, який змирився зі своєю поразкою, якби не те, що повітря у приміщенні немов наелектризувалося, тільки-но він переступив поріг.

— Я приволокла зі собою молодого, бо подумала, що ви, може, порозмовляєте собі про гицання в ритмі того, що обидва називаєте музикою, — додала юристка, стукаючи об металеву стільницю. — Ні? Шкода. Зордон — справжній знавець теми, а з дисків у твоєму помешканні можна припустити, що ти соґрішив, слухаючи Канье Веста²³ чи якогось іншого Джей-Зі²⁴. Я була певна, що ви порозумієтеся.

Лянгер і бровою не повів.

— Чуєш? — спитала вона, клацаючи пальцями йому перед обличчям.

Оринський засичав, прагнучи у такий завуальований спосіб опротестувати ці ризиковані дії. Тепер психопат сидів тихо і спокійно, але вистачило б, либонь, хвилини, щоб він перетворився на того чоловіка, який по-звірячому замордував двох людей, а потім десять днів висидів із трупами.

— Спокійно, Зордоне, — проказала Хилка, морщачи брови. — Оцей тут — майже овоч. Ти ж бачиш, що він ледь контактує. Безнадійно психіатричний випадок.

— Грає божевільного? — невпевнено припустив аплікант і почувся останнім ідіотом. Звичайно, Лянгер грає божевільного. Кожен у його ситуації чинив би так.

— Ні, — пролунав голос, через який обоє захисників перемінилися на виду.

Кордіан відчув, як йому перехопило горлянку, а слина загусла.

— Що «ні»? — спитала Хилка.

— Я не божевільний.

Запанувала тиша. Вона тяглася так довго, що стало ясно: звинувачений нічого більше не скаже. Юристи обмінялися поглядами, а потім обоє вступилися у Пйотра.

— Це все? — спитала Йоанна.

Він не відповів.

— Однаково це прогрес, — додала вона. — Ще трохи, і заторохтиш, як дизель на морозі.

Тиша знову наповнила кімнату побачень. Оринський гарячково розмірковував, що їм слід зробити. Нарешті вирішив, що нема нічого гіршого за пасивність.

— Може, йому нічого сказати? — озвався він.

— Або не вміє висловитися, — запропонувала юристка. — Хай там як, будемо дотримуватися версії про божевілля. Суд це проковтне, досить глянути, як він поводить.

— Йому навіть не вадить, що про нього у його присутності говорять у третій особі, — докинув Оринський, зорієнтувавшись, чого очікує від нього патронка.

Роз'юшування вбивці не було ні легким, ні особливо безпечним. А ще пов'язувалося з певним дискомфортом, — у Кордіана було враження, що зараз Лянгер на нього гляне і якимось, точніше, нез'ясованим чином накличе на нього наглу смерть.

— Йому це не вадить, бо він ледь контактує, — вела далі Йоанна. — Я навіть не можу довідатися, чого він хоче від нас.

Лянгер зітхнув, далі не здіймаючи погляду.

— Нічого, — відповів він.

— Якби так було, ти не сидів би зараз у цій кімнаті.

— Я хотів вийти з камери.

— Навіщо? — спитала Хилка. — Ти проведеш у ній решту життя, тож яка різниця, посидиш там годиною довше чи менше. І ти не мусив би терпіти нашу присутність. А запевняю тебе, що ми ще й не починали... Ще трохи, і накажу молодому повторити якийсь реповий номер Вілла Сміта. Тоді ти побачиш, що таке макабричний жах. Буде куди гірше, ніж у випадку тих твоїх... тих двох... як вони звалися?

— Ти чудово знаєш, як.

— Мені вилетіло з голови.

— Реліховський. Даніель Реліховський.

— Це один, — підтакнула Йоанна. — А та жінка? Нещасна безневинна жертва Садиста з Мокотува? Ти ж знаєш, як тебе називають?

— Агата.

— А прізвища не мала?

— Я забув.

Оринському здавалося, що Лянгер майже не відкриває рота, говорячи.

— Ти забув прізвище дівчини, яку колов кухонними ножами, душив, притоптував, якій відтинав шматки шкіри і так далі? Погане ж у тебе побратимство зі своїми жертвами. Чи, може, ближче знайомство було після загибелі, ні? Ти трохи з нею погрався?

Вираз обличчя звинуваченого не змінився.

— Ну? Любиш проникати у трупи, Лянгере?

— Ні, — байдуже відповів він.

— Соромиться зізнатися, — по-змовницьки прокоментувала Хилка, схилиючись до свого співробітника. — Напевне, почалося від

невинного погляду, вже після завдання останнього удару, а там пішло далі уже само. Глянь на нього. Цього досить, аби знати, що маємо справу не лише зі звірячим убивцею, а й також із розпусником і некрофілом.

— Ти помиляєшся, — спокійно повторив Лянгер.

Оринський почав уже готуватися відмовляти молитву за те, щоби патронка перестала провокувати тварюку.

— Тебе збуджувала уся та комашня, що роїлася в ній? Ти входив у неї, як тебе природа створила? Чи з гумкою? Ну, похвалися, збоченцю. Якщо не перед нами, то перед ким? Ми зобов'язані зберігати цілковиту таємницю. Заберемо це знання зі собою до гробу.

— Ні.

— Гаразд, тож нам застається суха доказова база. Слідчі знайшли сліди сексуального контакту, хоча за всіх цих ушкоджень годі твердо встановити, що саме відбулося. Сперми нема, тож припускаю, що або ти їхав у гумці, або використав щось як замітник. Може, не хотів тобі стати, бо надто смерділо? А може, тебе збуджують іграшки?

— Ні.

Кордіан споглядав на це з дедалі сильнішим збентеженням. Якби не орієнтувався у ситуації, сказав би, що Хилка психопатка, а чоловік, який сидить навпроти, — її психолог чи терапевт.

— Ти винятково нецікавий тип, — розчаровано підсумувала Хилка. — Не вмієш навіть добре зіграти роль безумного вбивці. Я йду по каву.

Навіть мигцем не глянувши на Оринського, підвелася, а тоді підійшла до дверей і загнукала в них. За мить залунав звук, з яким відтулялося вічко, тоді відтягання засува і перекручування замка. На порозі постав наглядач, випустив юристку, потім знову зачинив кімнату.

Кордіан насилу проштовхував слину через горло. Звинувачений далі не дивився на нього, але й не мусив цього робити. Аплікант однаково почувався так, наче стояв на порозі пекла.

Нарешті Пйотр підвів погляд. Коли Оринський відчув на собі тягар погляду вбивці, йому відразу стало гаряче. Якусь мить він хотів озватися, але швидко виявив, що з його вуст злітає тільки белькотіння. Потребував часу, щоб опанувати емоції. Не полегшувала справи думка, яка постійно повторювалася, думка, що неповний метр відділяє його

від людини, яка не лише вбила, а й влаштувала різанину тіл своїх жертв, наче вони були мішками м'яса.

Кордіан прокашлявся.

— Чого? — спитав він, а тоді втік поглядом убік.

— Бо я міг.

Правду кажучи, аплікант не надто знав, про що саме він питав. Його фраза могла стосуватися ряду питань, причому найлогічнішим здавався стосунок до самого вбивства. Тож він спитав додатково:

— Чого ти міг? — почуваячись, як актор у винятково сюрреалістичній театральній виставі. Інколи з волі-неволі ходив на таку хуцпу під час сімейних заходів. Для Оринських Альфред Жаррі²⁵ чи Аполлінер були святошами. Юнак зазвичай мало розумів з того, що діялося в нього перед носом, але актори теж начебто не дуже орієнтувалися у своїх ролях. Достеменно як він зараз.

Звинувачений глибоко вдихнув.

— Добре питання, — відповів він за мить. — Чого я міг? Справді добре. Сягає глибин. Дістається тієї першої, найважливішої події, внаслідок якої упали чергові плити доміно. Події, що зрушила з місця той перший гвинтик.

— Даси відповідь?

Лянгер на мить замовк.

— Якщо я колись знатиму відповідь, ти будеш першою особою, яка про неї довідається, — мовив він.

Оринський почувся трохи впевненіше. Істота, яка сиділа навпроти нього, здається, дедалі менше нагадувала демона, а дедалі більше людину.

— Ти збираєшся захищатися в суді?

— Ні, — без роздумів відповів Пйотр. — І перш ніж почнеш питати про причину, мушу тебе попередити, що знову не здобудеш відповіді. Цього разу не тому, що я її не знаю, а тому, що не збираюся ділитися з тобою правдою.

— Правдою, що ти невинний?

— Правда не може бути «що». Правда є правдою. Не має версії, різновидів чи варіантів.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ